

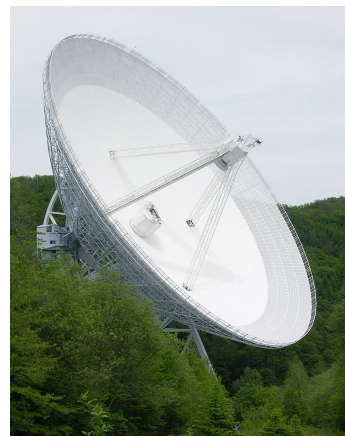
Füüsikavõistlus „Kajakas”

6. jaanuar 2026

Lahendamiseks on aega 100 minutit.

1. (SUUR TELESKOOP) Effelsbergi raadioteleskoop on üks maailma suurimaid suunatavaid teleskoope. Hinnake, kui palju muutub teleskoobi fookuskaugus oma raskuse poolt põhjustatud deformatsiooni tõttu, kui teleskoop langetatakse 45° võrra alla algasendist, kus see oli suunatud otse üles?

Raadioteleskoobi peegel on ideaalis paraboloid fookuskaugusega $f = 30$ m ja selle välimine serv on ring raadiusega $R = 50$ m. Vaadeldge ainult kiiri, mis langevad optilise telje vertikaaltasandis. Teleskoobi peeglit võib vaadelda kui ühtlase massijaotusega paraboloidi, mille paksus on kõikjal $t = 1,0$ m, mille kogumass $M = 1950$ t ja mille Youngi moodul on $E = 200$ GPa. Pinna paindumisega kaasnevat paksuse muutumist võite ignoreerida. Peegel on kesktelt jäigalt toetatud ja selle servad on vabad.

Effelsberg totale – (Dr. Schorsch, Wikimedia Commons)

Youngi moodul on defineeritud kui võrdetegur prussi otstele mõjuva rõhu ja prussi pikkuse suhtelise muudu vahel.

Vastuse ühik: m (meeter).

2. (KÜLGITUUL) Jalgrattur sooritab sirgel horisontaalsel rajal pikkusega $L = 200$ m paigalt startides kiirenduskatse. Kui mitme sekundi võrra erineb kiirenduskatseks kuluv aeg tuulevaikuse korral ja püsiva, rajaga risti puhuva, külgtuule korral, mille kiirus $u = 2$ m/s? Hõõrdetegur maapinna ja rataste vahel $\mu = 1$.

Eeldada, et jalgratturi vääntamise efektiivne võimsus on ühtlaselt $P = 500$ W. Jalgratturi ja tema ratta kogumass on $M = 80$ kg, õhu takistusjõud on $F_t = 0,45A\rho v^2$, kus v on jalgratturi kiirus õhu suhtes, $A = 0,4$ m² on ratturi efektiivne esipindala ja $\rho = 1,3$ kg/m³ on õhu tihedus. Energiakadusid jalgratta jõuülekannetes ja rataste kokkupuutel maaga ignoreerida.

Vastuse ühik: s (sekund).

3. (KIIKUMINE) Laps kiigub, liigutades oma raskuskeset üles-alla paralleelselt kiige nõõridega, et hoogu juurde anda. Last kiigel modelleerime kui varrast pikkusega $L = 2,5$ m, mille otsas on punktmass $m = 40$ kg; varda mass on tühiselt väike. Lapse üles-alla liikumine on sinusoidaalne amplituudiga $a = 3$ cm (kaugus teljest muutub vahemikus $L(t) = L \pm a$). Liikumise sagedus ja faas on valitud optimaalselt kasvatamaks hoogu võimalikult kiiresti. Kui kaua kulub aega, et võnkeamplituud kahekordistuks väärtuselt $A_0 = 0,5$ m väärtuseni $A_{\text{lõpp}} = 1,0$ m, kui $g = 9,8$ m/s²?

Vastuse ühik: s (sekund).

4. (SAUNALAVALT VETTE) Saunaline, kelle keha pindala $A = 1,8$ m² ja nahatemperatuur $T_1 = 40^\circ\text{C}$ hüppab jäisesse vette temperatuuril $T_0 = 0^\circ\text{C}$. Hinnake esimese $\tau = 10$ s jooksul vette kaotatud soojusenergiat Q eeldades, et keha kude on poollõpmatu keskkond tihedusega $\rho = 1100$ kg/m³, erisoojusega $c = 3600$ J·kg⁻¹·°C⁻¹ ja soojusjuhtivusega $k = 0,3$ W·m⁻¹·°C⁻¹. Ainevahetusest tekkinud soojust ja verevoolu kapillaarides mitte arvestada. Eeldage, et naha pinna temperatuur langeb vette sukeldudes koheselt temperatuurini T_0 .

Vastuse ühik: J (džaul).

5. (*LASERKIIR VIHMAS*)

Roheline laserpointer suunatakse vihmasel päeval horisontaalselt. Kui kaugele jõuab laserkiir, enne kui selle võimsus väheneb 10 korda? Eeldada, et vihm koosneb identsetest langevatest sfäärilistest veetilkadest, mille raadius on $r = 0,7 \text{ mm}$ ja vertikaalne kiirus $v = 4,0 \text{ m/s}$. Sademete hulk on $I = 40 \text{ mm/h}$.

Vastuse ühik: m (meeter).

6. (*RUUDU ELEKTRIVÄLI*)

Õhukese ruudukujulise metallplaadi küljepikkus on $a = 50 \text{ cm}$, paksus $t = 0,1 \text{ mm}$ ja eritakistus $\rho = 1,0 \times 10^{-7} \Omega \cdot \text{m}$. Plaadi kahe kõrvutiasuva nurga vahele rakendatakse pinge $U = 100 \text{ mV}$. Kontaktid on väikesed veerandkettad raadiusega $r = 1,0 \text{ cm}$. Hinnake elektrivälja tugevust kontaktide vastaskülje keskpunktis.

Vastuse ühik: V/m (volti meetri kohta).